

Atıfta Bulunmak İçin / Cite This Paper: Kara, A., Altınok, A. ve Şahin, C. (2019). “Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin İşsizlik Kaygılarının Yordayıcısı Olarak Kariyer Uyum Yetenekleri ve Kariyer Arzusu”, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(3): 2294-2307.

Geliş Tarihi / Received Date: 28.02.2019

Kabul Tarihi / Accepted Date: 28.05.2019

Araştırma Makalesi

ÜNİVERSİTE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN İŞSİZLİK KAYGILARININ YORDAYICISI OLARAK KARIYER UYUM YETENEKLERİ VE KARIYER ARZUSU¹

Arş. Gör. Ahmet KARA

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eskişehir/Türkiye
ahmetkara9126@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-1155-619X

Öğr. Gör. Ahmet ALTINOK

Anadolu Üniversitesi, Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Eskişehir/Türkiye
ahmet8619@hotmail.com

ORCID ID: 0000-0001-8168-2792

Prof. Dr. Cengiz ŞAHİN

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kırşehir/Türkiye
csahin40@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-4875-4883

Öz

Bu araştırmanın amacı, üniversite son sınıf öğrencilerin işsizlik kaygıları ile kariyer uyum yetenekleri ve kariyer arzuları arasındaki ilişkileri ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda, üniversite son sınıf öğrencilerinin kariyer uyum yeteneklerinin ve kariyer arzularının, işsizlik kaygılarını yordaması değerlendirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, yaşları 20 ile 28 arasında değişen ($\bar{X}=22.57$, $Ss=1.33$) 212 üniversite son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak, işsizlik kaygısı düzeyini belirlemek için “İşsizlik Kaygısına İlişkin Sosyometrik Sorular”, kariyer uyum yeteneklerini belirlemek için “Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği” ve kariyer arzusu düzeylerini belirlemek için “Kariyer Arzusu Ölçeği” uygulanmıştır. Verilerin analizi hiyerarşik regresyon analizi ile gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak, kariyer uyum yetenekleri, ilgi ve kontrol alt boyutlarının üniversite son sınıf öğrencilerinin işsizlik kaygılarını negatif olarak yordadığı, ancak kariyer arzusunun alt boyutlarının işsizlik kaygısının anlamlı bir yordayıcısı olmadığı belirlenmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular, ilgili literatür çerçevesinde tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik Kaygısı, Kariyer Uyum Yetenekleri, Kariyer Arzusu

¹ Bu çalışma, 23.03.2018-25.03.2018 tarihleri arasında Afyon’da düzenlenen “International Congress on Science and Education” kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

CAREER ADAPT-ABILITIES AND CAREER CALLING AS A PREDICTOR OF UNEMPLOYMENT CONCERNS FOR UNIVERSITY SENIOR GRADE STUDENTS

Abstract

The aim of this study is to reveal the relationships between unemployment anxiety, career calling and career adapt-abilities in university senior students. For this purpose, it was evaluated that career adapt-abilities and career calling of university senior students predicted unemployment concerns. The study group consisted of 212 university senior students aged between 20 and 28 years ($\bar{X} = 22.57$, $SD = 1.33$). Sociometric Questions on Unemployment Anxiety, Career Adapt-Abilities Scale, and Career Calling Scale were used as data collection tool. As a result of hierarchical regression analysis, it was determined that career adapt-abilities, interest and control sub-dimensions negatively predicted unemployment concerns of university senior students, but the sub-dimensions of career aspiration were not a significant predictor of unemployment anxiety. The findings of the study were discussed and recommendations were made within the framework of the related literature.

Key Words: Unemployment Anxiety, Career Adapt- Abilities, Career Calling

1. GİRİŞ

Günümüzde işsizlik, birçok toplum için ekonomik, sosyal ve psikolojik bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Küreselleşen dünyada bu işsizlik sorunu ekonomik krizlerle birlikte artarak devam etmektedir (Tayfun ve Korkmaz, 2016: 535). Literatürde işsizlik çeşitli şekillerde tanımlandığı görülmektedir. Örneğin, Dursun ve Aytaç (2009: 72) tarafından işsizlik, bireyin belirli bir ücret karşılığında çalışmak istediği halde kendisine iş bulamaması durumu olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca ILO tarafından işsizlik kavramı “Belli bir yaşta, belli bir zaman diliminde: “iş olmayan”, ör. ücretli bir işte veya kendi işinde çalışmayan; “o sırada iş için uygun”, ör. belli bir zaman diliminde ücretli iş veya kendisi için uygun; “iş arayan”, ör. belli bir zaman döneminde iş bulmak için belli girişimlerde bulunmuş tüm kişileri kapsamaktadır” olarak tanımlanmıştır (Tayfun ve Korkmaz, 2016: 537). Öte yandan işsizlik, çeşitli gelişim dönemlerinde farklı isimlerle ifade edilmektedir. Örneğin; 15-24 yaş aralığındaki gelişim döneminde iş bulamayan kişiler genç işsiz olarak belirtilmektedir (Tayfun ve Korkmaz, 2016: 537).

Genç işsizlik, çalışma isteği ve gücünde olan ancak kendisine uygun iş bulamayan 15-24 yaş arasındaki kişileri kapsamaktadır (Tayfun ve Korkmaz, 2016: 537). Bununla birlikte 20-24 yaş aralığı, işsizlik oranı açısından değerlendirildiğinde hem toplumsal kalkınma hem de bireysel gelişim açısından kaygı verici bir yaş aralığıdır. Çünkü 20-24 yaş aralığı işsizlik oranının en yüksek olduğu dönemdir (TÜİK, 2018). Öte yandan aşağıda 2014-2018 yılları arasında kapsayan tüm yaş grubundaki bireylerin ve 15-24 yaş grubu gençlerin eğitim durumuna göre işsizlik oranları sırasıyla Tablo 1 ve Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 1. 2014-2018 Yıllar Arası Yaş Grupları Açısından İşsizlik Oranları

Yaş Grupları	2018	2017	2016	2015	2014
15-19	17.1	17	16.2	16.5	16.1
20-24	22	22.8	21.5	19.7	18.9
25-29	15.1	14.5	14.6	13.2	13
30-34	10	9.8	10.1	8.9	8.8
35-39	8.8	8.9	8.7	8.2	7.7
40-44	7.7	7.7	8	7.8	7.1
45-49	7.7	7.4	7.8	7	6.9
50-54	7.8	7.6	7.8	8.3	7.8
55-59	7.9	7.5	6.6	7.2	6.7
60-64	5	4.9	5.6	5.8	4.7
65+	2.7	2.2	2.6	2.5	2.1

Tablo 1 incelendiğinde, Türkiye’de 2014-2018 yıllar arasında her yıl işsizliğin en çok etkilediği kesim 20-24 yaş aralığındaki genç nüfustur (TUİK, 2018).

Tablo 2. 15-24 Yaş Grubu Gençlerin Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranları

	2018	2017	2016	2015	2014
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Okuma-Yazma Bilmeyen	12	12.1	13.4	7.9	12.1
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	18.7	16.1	15	14.1	15
İlkokul	14.7	14.1	16.5	16.3	16
İlköğretim	17	16.2	15.8	15.6	14.8
Ortaokul veya Dengi Meslek Ortaokul	14.3	13.8	14.1	14	13.1
Genel Lise	23.5	24.4	22.8	22.2	20.4
Lise Dengi Mesleki Okul	21.3	21.8	21	18.1	19.3
Yüksek Öğretim	30.6	34.4	30.8	29.5	28.3

Tablo 2 değerlendirildiğinde üniversite eğitimi almış kişilerin bütün yıllarda işsizlik oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. İşsizlik oranları üniversite öğrencilerinde daha yüksek olduğu bulunmuştur (TUİK, 2018). Eğitim düzeyi arttıkça işsizlik oranı da artmaktadır. Gençler arasında işsizlik oranlarının yüksek seyretmesi nedeni, üniversite öğrencileri mezun olduktan sonra iş bulup bulamayacağı endişesine kapılması, onların

geleceğe yönelik kaygı düzeylerinin artmasına ve bu durumdan psikolojik olarak yıpranmalarına yol açabilmektedir (Şahin, 2014).

Yükseköğretim eğitimi küreselleşmeyle birlikte giderek artmaktadır. Ayrıca üniversite eğitimi alanların sayısı artmaktadır. Ancak istihdam alanları mezun olan öğrencileri için yetersiz kalmaktadır. Bununla birlikte üniversiteden mezun olan öğrencilerin bir işe yerleşme sürelerini uzamaktadır (Tektaş, 2014: 245). Sonuç olarak Türkiye’de üniversiteli işsiz ordusu sayısı giderek artmakta ve üniversite bitirmenin iş bulmayı kolaylaştıracağı düşüncesi etkisini yitirmektedir. Bu düşünce bireylerin birtakım psikolojik problemler yaşamasına neden olmaktadır. Bu problemlerden birisi de “işsizlik kaygısı”dır. İşsizlik kaygısı, bireyin mezun olacağı bölümle ilgili iş bulamayacağını düşünmesi, geleceğe dair belirsizliklerden endişe duyması ve kendisini güvende hissedememesi olarak tanımlanmaktadır (Şahin, 2014).

İşsizlik kaygısını etkileyen birtakım psikolojik faktörler bulunmaktadır. Bunlardan birisi de kariyer uyum yetenekleridir. Kariyer uyum yetenekleri, bireylerin şu anda ve gelecekte yapması beklenen kariyer gelişim görevlerini yerine getirebilmelerinde ve kariyer geçişlerinde ortaya çıkabilecek olası değişimlerine ve değişikliklere uyum sağlamalarına yardım eden koruyucu bir faktör olarak tanımlanmaktadır (Savickas, 2005: 51). Bu koruyucu faktörler, kariyer kontrol, kariyer merak, kariyer güven, kariyer ilgi olarak ifade edilmektedir. Kariyer ilgi, bireyin gelecekteki kariyer gelişimine yönelik planlama yapmasını içermektedir. Kariyer merak, bireyin benlik yapısı ile mesleği arasındaki uygunluğunu araştırması olarak açıklanmaktadır. Kariyer güven, bireyin kariyer gelişim sürecindeki değişimler ve değişiklikler karşısında problem çözme becerisini yansıtmaktadır. Son olarak kariyer kontrol, bireyin kariyer gelişim sürecinde karar verme ve sorumluluk alma becerisini kapsamaktadır (Savickas ve Porfeli, 2012: 663).

İşsizlik kaygısını etkileyen bir diğer psikolojik faktör ise kariyer arzudur. Kariyer arzusu, bireyin kariyer gelişim sürecini kişisel olarak anlamlı bulması ve bu süreçte çevresine yardım etmeye yönelik çaba içerisinde olmasını içeren bir kariyer hedefidir (Duffy ve Sedlacek, 2007: 591). Duffy ve Sedlacek (2007: 591) tarafından kariyer arzusu, üç ögeden oluşan psiko-sosyal yapı olarak ele alınmaktadır. Bu üç ögenin birincisi bireyin kariyer gelişim sürecini yapılandırmasında onu motive edici bir unsurun olmasıdır. İkincisi bireyin kariyer gelişim sürecine anlam yüklemesidir. Üçüncüsü ise bireyin çevresine yararlı olma konusunda istekli olmasıdır.

TÜİK (2018) verilerine göre işsizlik oranının en yüksek olduğu kesim 20- 24 yaş arasındaki genç nüfustur. Gençler ve üniversite mezunları arasında işsizliğin yaygın olması, üniversite sayılarının hızla çoğalması, mezun sayılarının hızla artması, işe giriş önceliği

konusunda binlerce gençle rekabet edebilecek düzeyde kendilerini yetiştirmenin öneminin giderek kavranması, işgücü piyasasındaki deneyim, işsizlik ve işe karşı algılamaları işsizlik kaygı düzeyinin daha da artmasına neden olmakta, işsizlik hata ve beceriksizlik ya da utanç kaynağı olan bir kusur gibi değerlendirilmektedir (Dursun ve Aytaç, 2009: 74). Ayrıca üniversiteden mezun olarak işgücü niteliğini artırmanın iyi bir iş için yeterli olmaması gençlerdeki gelecek belirsizliğini artırmaktadır. Buna ek olarak üniversite mezunlarının daha iyi ücret ve güvenceli bir işte çalışmak istemeleri niteliksiz iş gücüne göre işsizlik süresini uzatmaktadır. Sonuç olarak bu anılan durumlar üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı yaşamlarına neden olmaktadır (Dursun ve Aytaç, 2009: 74; Dereli ve Kabataş, 2009: 32; Ersoy-Kart ve Erdost, 2008: 275; Gizir, 2005: 204; Mütevellioğlu, Zambak ve Mert, 2010: 219). Tüm bunlara ek olarak üniversite öğrencilerinde, en büyük kaygı kaynağı gelecek endişesi ve bununla bağlantılı olarak işsizlik kaygısı olduğu belirtilmektedir (Tayfun ve Korkmaz, 2016: 538). Sonuç olarak bu araştırma üniversite öğrencilerinin yaşadığı en önemli kaygı olan işsizlik kaygısının dinamiğini etkileyen faktörlerinin ortaya konulması açısından son derece önemlidir.

Literatüre incelendiğinde işsizlik kaygısı pek çok değişkenle ilişkili bir kavramdır. Örneğin; işsizlik kaygısı ile kaygı, depresyon ve stres (Tayfun ve Korkmaz, 2016: 548); umutsuzluk (Dereli ve Kabataş, 2009: 32); cinsiyet, gelir düzeyi, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi (Mütevellioğlu Zambak ve Mert, 2010: 218), sosyal yapı, sağlık ve yaşam tarzı özellikleri (Deveci, Çalmaz ve Açık, 2012: 192) gibi değişkenlerle çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Öte yandan literatürde kariyer uyum yetenekleri ve kariyer arzu ile işsizlik kaygısı arasında ilişkileri inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Sonuç olarak bu çalışmada kariyer uyum yetenekleri, kariyer arzu ve işsizlik kaygısının birlikte ele alınması literatürdeki boşluğa katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bireylerin kendilerini gerçekleştirdikleri alanlardan biri de bireylerin sahip oldukları meslekleri ve bu mesleklere uygun işler yapmalarıdır (Maslov, 1971). Fakat eğitilmiş işgücünün istihdam olanaklarının düşük olması ve işsizlik oranlarının yüksek olması üniversite öğrencilerinin mezun olduktan sonra iş bulamama kaygısı yaşamlarına neden olmaktadır. Yaşanan bu işsizlik kaygısı bireylerin hem mesleklerini icra edebilmelerine engellemekte hem de bireylerin psikolojik sağlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir (Dereli ve Kabataş, 2009: 32). Öte yandan eğitim sürecinde bireylere mesleklerine yönelik önemli noktaları gösterilmesi, kendi özelliklerini keşfetmelerini sağlanması ve mesleklerine yönelik anlamlı arayışlar içinde olmalarına yönelik farkındalık kazandırılması hem mesleki gelişim hem de ruh sağlığı gelişimi açısından son derece önem arz etmektedir. Bu anılan ihtiyacı

karşılama için bireylerin kariyer gelişim süreçlerindeki koruyucu faktörlerinin ortaya konulması gerekmektedir. Bu koruyucu faktörlerin bireylere kazandırılmasıyla birlikte bireylerin kariyer umutları, kariyer memnuniyetleri ve kariyer yönetme becerileri gelişmektedir. Benzer şekilde bireylerin kendisine uygun iş bulma ihtimalini, kendini ve mesleki kimliğini keşfetmesini, özyeterlilik ve karar verme becerisini arttırmaktadır (Duffy, Douglass ve Autin, 2015: 49; Hirschi, 2010: 229; Koen, Klehe ve Vianen, 2012: 404; Rottinghaus, Buelow, Matyja ve Schneider, 2012: 125). Sonuç olarak üniversite son sınıf öğrencilerinin işsizlik kaygılarını etkileyen koruyucu faktörlerinin tespit edilmesine yönelik araştırmaların yapılması, bireysel ve toplumsal anlamda olumlu katkılar sağlayabilir. Türkiye’de öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin (Şahin, 2011: 1179) işsizlik kaygıları üzerinde kısıtlı çalışmalar yapılmaktadır. Üniversite son sınıf öğrencilerinin kariyer uyum yetenekleri ve kariyer arzu ile işsizlik kaygısı arasında ilişkileri inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Sonuç olarak bu çalışmanın amacı üniversite son sınıf öğrencilerin işsizlik kaygıları ile kariyer uyum yetenekleri ve kariyer arzuları arasındaki ilişkileri ortaya koymaktır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma, üniversite son öğrencilerinin işsizlik kaygıları ile kariyer uyum yetenekleri ve kariyer arzuları arasındaki ilişkileri ortaya koymayı amaçlayan korelasyonel bir çalışmadır. Araştırma betimsel nitelikte olup, değişkenler arasındaki ilişkiyi durumsal olarak, yani zamana bağlı değişimi dikkate almadan ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında toplanan verilerin analiz edilmesinde, hiyerarşik doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Regresyon analizine geçilmeden önce, çoklu doğrusallık ve normal dağılım varsayımları değerlendirilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Eskişehir’de 2016-2017 eğitim öğretim yılı güz döneminde, devlet üniversitelerinde öğrenim gören 212 üniversite son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Bu öğrenciler seçilirken uygun örneklem yöntemine başvurulmuştur (Franklen ve Wallen, 1993: 90). Çalışma grubunun 117’si (% 55,2) kadındır, 95’i (% 44,8) erkektir. Bu öğrencilerin yaş ortalaması 22.57’dir (Sd=1.33).

2.3. Ölçme Araçları

2.3.1. İşsizlik Kaygısına İlişkin Sosyometrik Sorular: Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygılarını belirlemek için Ersoy-Kart ve Erdost (2008: 275) tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte, her biri, Tamamen Katılıyorum (1) ile Hiç Katılmıyorum (5) şeklinde

beşli Likert olarak puanlanan 12 madde bulunmaktadır. Ölçek tek boyutlu yapıdadır ve ölçekten alınan puanların artması işsizlik kaygısının arttığı anlamına gelmektedir. Orijinal formu için iç tutarlık katsayısı belirtilmemiştir. Bu araştırma için ise iç tutarlık katsayısı .63 olarak hesaplanmıştır.

2.3.2. Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği: Kariyer uyum yeteneklerini belirlemek için Savickas ve Porfeli (2012: 665) tarafından geliştirilmiş, Türkçeye uyarlama çalışmaları Kanten (2012: 199) tarafından kariyer uyum yetenekleri ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, ilgi, kontrol, merak ve güven olmak üzere dört alt boyut ve 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte bulunan her bir madde Kesinlikle Katılmıyorum (1) ve Kesinlikle Katılıyorum (5) şeklinde, beşli Likert olarak puanlanmaktadır. Her bir alt boyuttan alınan puanların artması, o alt boyutla ilgili yetenek algısının arttığı anlamına gelmektedir. Ölçeğin iç tutarlık katsayısının .61 ile .81 arasında değiştiği belirtilmiştir. Bu araştırma için ise, ölçeğin iç tutarlık katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır.

2.3.3. Kariyer Arzusu Ölçeği: Genç yetişkinlik dönemindeki bireylerin kariyer arzularını değerlendirmek için Praskova, Creed ve Hood (2015: 98) tarafından geliştirilmiş, Türkçeye uyarlama çalışmaları Seymenler, Küçü ve Siyez (2015: 910) tarafından yapılmıştır. Ölçek, kişisel anlam, diğerlerine yönelik anlam ve aktif yönelik olmak üzere üç alt boyut ve 15 madde bulunmaktadır. Ölçekte bulunan maddelerin her biri, altılı Likert olarak puanlanmaktadır. Ölçeğin iç tutarlık katsayılarının .80 ile .88 arasında değiştiği belirtilmiştir. Bu çalışma için, ölçeğe ilişkin hesaplanan iç tutarlık katsayısı .81'dir.

3. BULGULAR

Araştırma kapsamında, regresyon analizine geçilmeden önce, ön analizler yapılmış, regresyon modelinde yer alan değişkenler arası ilişkiler ve betimleyici istatistikler değerlendirilmiştir. Değişkenlere ilişkin çarpıklık değerlerinin .01 ile .80; basıklık değerlerinin ise .04 ile 1.10 arasında değiştiği belirlenmiştir. Ayrıca, normal dağılımın göstergesi olarak, araştırma kapsamında ele alınan değişkenler için Mahalonobis uzaklığı değerlendirilmiş; elde edilen analiz sonuçları Mahalonobis uzaklığının istenen aralıkta olduğunu göstermiştir ($\chi^2(9) = 21.75, p < .05$). Buna göre ön analiz sonuçları, verilerin normal dağılımdan sapma göstermediğini göstermektedir. Araştırma kapsamında ele alınan bağımsız değişkenler arası ilişkilerin ise, .03 ile .49 arasında değiştiği gözlenmiştir (Tablo 3). Değişkenler arası ilişki değerlerinin, çoklu doğrusallık problemi göstergesi olarak kabul edilen .70'in altında olduğu, dolayısıyla değişkenler arasında çoklu doğrusallık probleminin olmadığı ifade edilebilir.

Tablo 3. Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin, İşsizlik Kaygıları, Kariyer Uyum Yetenekleri ve Kariyer Arzuları Arasındaki İlişkiler

Değişkenler	\bar{X}	S	1	2	3	4	5	6	7	8
1. İşsizlik Kaygısı	34.76	6.66	-							
Uyum Yetenekleri										
2. İlgi	12.13	1.87	-.16*	-						
3. Kontrol	19.76	2.85	-.17*	.41*	-					
4. Merak	20.16	2.87	-.04	.63*	.44*	-				
5. Güven	25.91	3.19	-.12	.43*	.31*	.56*	-			
Kariyer Arzusu										
6. Diğerlerine Yönelik Anlam	25.13	3.57	-.03	.26*	.29*	.23*	.33*	-		
7. Kişisel Anlam	22.01	3.34	-.03	.27*	.49*	.24*	.23*	.39*	-	
8. Aktif Yönelim	20.74	4.23	-.06	.34*	.49*	.36*	.24*	.41*	.44*	-

*p<.05, **p<.01

Tablo 4. Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin, Cinsiyet, Yaş, Kariyer Uyum Yetenekleri ve Kariyer Arzularının İşsizlik Kaygıları Üzerindeki Yordayıcılığına İlişkin Hiyerarşik Regresyon Analizi Sonuçları

Modeller	B	SHB	β	T	R ²	R ² Δ	F
1 (Sabit)	25.09	8.17		3.07**			
Cinsiyet***	1.29	1.02	.09	1.27	.01		1.53
Yaş	.39	.35	.08	1.10			
2 (Sabit)	27.09	9.20		2.95**			
Cinsiyet***	1.35	1.03	.09	1.31			
Yaş	.40	.36	.08	1.13			
Diğerlerine Yönelik Anlam	-.01	.15	.00	-.04	.02	.01	.67
Kişisel Anlam	-.01	.16	-.01	-.06			
Aktif Yönelim	-.10	.13	-.06	-.76			
3 (Sabit)	36.66	9.54		3.84**			
Cinsiyet***	1.54	1.02	.11	1.51			
Yaş	.29	.36	.06	.81			
Diğerlerine Yönelik Anlam	.07	.15	.04	.46			
Kişisel Anlam	.16	.17	.08	.97	.08*	.07*	1.97*
Aktif Yönelim	.02	.13	.01	.13			
İlgi	-.75	.32	-.21	-2.33*			
Kontrol	-.47	.21	-.20	-2.28*			
Merak	.44	.24	.19	1.88			
Güven	-.22	.18	-.11	-1.22			

*p<.05, **p<.001, *** Erkek:0, Kadın:1 olarak kodlanmıştır.

Tablo 4’te verilen hiyerarşik regresyon analizinin ilk bloğunda öğrencilerin cinsiyetleri ve yaşları girilmiştir. Model gözlenen varyansın yaklaşık olarak % 1’ini açıklamıştır [$F=1.53$, $p>.05$]. Üniversite son sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerinin ($\beta=.09$, $p>.05$) ve yaşlarının ($\beta=.08$, $p>.05$), işsizlik kaygılarının yordanmasında anlamlı bir katkısının olmadığı belirlenmiştir. İkinci blokta kariyer arzusu ölçeği alt boyutlarından alınan puanlar modele eklenmiş, model gözlenen varyansın % 2’sini açıklamıştır [$F=.67$, $p>.05$]. Kariyer arzusu alt puanlarının modele etkilerinin ($p>.05$) ve modeldeki değişime katkılarının ($R^2\Delta=.01$, $p>.05$) anlamlı olmadığı görülmüştür. Üçüncü, dolayısıyla son blokta ise kariyer uyum yetenekleri ölçeği alt boyutlarından alınan puanlar modele eklenmiş, model gözlenen varyansın % 8’ini açıklamıştır [$F=1.97$, $p<.05$]. Kariyer uyum yetenekleri alt boyutlarından ilgi ($\beta=-.21$, $p<.05$) ve kontrol ($\beta=-.20$, $p<.05$) puanlarının modele etkilerinin ve modeldeki değişime katkılarının ($R^2\Delta=.07$, $p<.05$) anlamlı olduğu belirlenmiştir. Kariyer uyum yeteneklerinin diğer alt boyutlarının ise modele anlamlı bir katkıının olmadığı görülmektedir. Buna göre, kariyer uyum yeteneklerinden ilgi ve kontrol boyutlarından alınan puanlar arttıkça işsizlik kaygısının düştüğü ifade edilebilir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışma, üniversite son sınıf öğrencilerinin işsizlik kaygıları ile kariyer uyum yetenekleri ve kariyer arzuları arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre üniversite son sınıf öğrencilerinin kariyer uyum yeteneklerinden ilgi ve kontrol boyutlarından alınan puanlar arttıkça işsizlik kaygısının düştüğü bulunmuştur.

Literatürde yapılan çalışmalar, kariyer uyum yetenekleri ile işsizlik kaygısı arasındaki ilişkileri doğrudan ölçmemektedir. Ancak, işsizlik kaygısının bir boyutu olarak dolaylı bir şekilde yeteneklerin ele alındığı görülmektedir. Örneğin Fryer (1986: 3) aracılık teorisinde işsizlik kaygısını azaltan yeteneklerden biri olarak plan yapmayı ele almaktadır. Benzer şekilde Feather (1992: 315) tarafından işsizlik kaygısını etkileyen bir faktör olarak plan yapma incelenmiştir. Sonuç olarak, bu çalışma literatürde dolaylı olarak incelenen değişkenler arasındaki ilişkiyi doğrudan incelediği için literatüre katkı sağlamıştır denilebilir.

Bu çalışma sonuçlarından birincisi üniversite son sınıf öğrencilerinin kariyer uyum yeteneklerinden ilgi boyutundan alınan puanlar arttıkça işsizlik kaygısı azalmaktadır. Bu bulgular, Savickas’ın Kariyer Yapılandırma Kuramı açıklar niteliktedir. Savickas’ın Kariyer Yapılandırma Kuramında ilgi, bireylerin kariyer gelişimlerinde planlama yeterliliklerine sahip olmalarını gösteren bir koruyucu faktör olarak bilinir (Savickas, 2005: 52). Diğer bir deyişle ilgi boyutu, bireylerin kariyer gelişimlerinde kariyer planı yapmalarına yönelik tutum ve inançlarından oluşmaktadır. Bireyler, kariyer gelişim süreçlerindeki kariyer geçişlerinde,

kariyer krizlerinde, geleceğe yönelik belirsizliklerinde ve geleceğe yönelik kötümser bakış açısıyla başa çıkmada kariyer planını, koruyucu bir faktör olarak kullanılmaktadırlar. Böylece bireyler kariyer gelişimlerdeki engelleri ve zorlukları aşarak kariyer uyum yetenekleri yükselmektedir (Savickas, 2005: 52). Sonuç olarak plan yapmayı içerisinde barındıran kariyer uyum yetenekleri bu noktada işsizlik kaygısını ortadan kaldıran bir faktör olarak da değerlendirilebilir.

Bu çalışma sonuçlarından ikincisi üniversite son sınıf öğrencilerinin kariyer uyum yeteneklerinden kontrol boyutundan alınan puanlar arttıkça işsizlik kaygısı azalmaktadır. Literatürde kariyer uyum yeteneklerinden kontrol ile işsizlik kaygısı arasındaki ilişkileri inceleyen doğrudan çalışmalar bulunmamaktadır. Ancak, işsizlik kaygısı ile kontrol odağı inancı ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır (Tiggemann ve Winefield, 1984: 33; Ersoy-Kart ve Erdost, 2008: 275). Bu çalışmaların sonuçlarına göre; dış kontrol odağına sahip bireylerin daha çok işsizlik kaygısı yaşadığı ve işsizliğin olumsuz sonuçlarından daha çok etkilendiğini bulunmuştur. Bu bulgu, bu çalışmanın sonuçlarıyla dolaylı olarak örtüşmektedir. Bu sonuçlar, Savickas'ın Kariyer Yapılandırma Kuramıyla açıklanabilir. Savickas'ın Kariyer Yapılandırma Kuramında kontrol boyutu, bireylerin kariyer gelişim süreçlerinde karar verme yeterliliklerini ifade eden koruyucu faktör olarak ifade edilir. Karar verme yeterliliği yüksek olan bireyler, kariyer gelişimlerinde ne yapmak istediklerini kolayca belirleyebilirler, disiplinli hareket ederler ve problemlerin ortaya çıkmasını engelleyebileceklerine inanırlar (Savickas, 2005: 55). Bu noktada işsiz kalma durumu üniversite öğrencileri için önemli bir risk faktörü olarak ortaya çıkarken, bir başa çıkma kaynağı olan karar verme yeterliliğini karşılık gelen kontrol ise gençleri bu risk karşısında yaşamaları muhtemel kaygıyı azaltma yönünde önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak bireylere kariyer gelişim süreçlerinde kontrol yeteneğini kazandırmak işsizlik kaygısını önleyen faktör olarak yorumlanabilir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular üniversite psikolojik danışma merkezinde ya da kariyer merkezlerinde çalışanlar uzmanlar için bilgi kaynağı sağlayabilir. Bu çalışma üniversite son sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Benzer çalışmaların farklı sınıf düzeyleri üzerinde gerçekleştirilmesi faydalı olabilir. Örneğin; üniversite birinci sınıftan itibaren işsizlik kaygısı yaşamaya başlayan üniversite öğrencilerinin akademik başarıları, mesleklerine yönelik tutumları ve ruh sağlıkları bundan olumsuz etkilenebilir. Bu çalışmada işsizlik kaygısını etkileyebilecek, sadece işsizlik açısından değil genel olarak da kaygıyı olma gibi bireysel faktörler değerlendirilmeye alınmamıştır.

KAYNAKÇA

- Dereli, F., & Kabataş, S. (2009), Sağlık Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulma Endişeleri ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*, 26, 31- 36.
- Deveci, S. E., Çalmaz, A. & Açık, Y. (2012). Doğu Anadolu’da Yeni Açılan Bir Üniversitenin Öğrencilerinde Kaygı Düzeylerinin Sağlık, Sosyal ve Demografik Faktörlerle İlişkisi, *Dicle Tıp Dergisi*, 39(2), 189-196.
- Duffy, R. D., & Sedlacek, W. E. (2007). The Presence of and Search for A Calling: Connections To Career Development. *Journal of Vocational Behavior*, 70(3), 590-601.
- Duffy, R. D., Douglass, R. P., & Autin, K. L. (2015). Career Adaptability and Academic Satisfaction: Examining Work Volition and Self-Efficacy as Mediators. *Journal of Vocational Behavior*, 90, 46-54.
- Dursun, S., & Aytaç, S. (2009), Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(1), 71-84.
- Ersoy-Kart, M., & Erdost, H. E. (2008), Unemployment Worries among Turkish University Students. *Social Behaviour and Personality*, 36(2), 275-288.
- Feather, N. T. (1992). Expectancy-Value Theory and Unemployment Effects. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 65(4), 315-330.
- Fraenkel J. R., & Wallen N. E. (1993). How to Design and Evaluate Research In Education (2nd ed.). Singopore: McGraw-Hill.
- Fryer, D. (1986). Employment Deprivation and Personal Agency During Unemployment: A Critical Discussion of Jahoda’s Explanation of the Psychological Effects of Unemployment. *Social Behaviour*, 1(1), 3-23.
- Gizir, C. A. (2005). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Problemleri Üzerine Bir Çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 196-213.
- Hirschi, A. (2010). Vocational Interests and Career Goals: Development and Relations to Personality In Middle Adolescence. *Journal of Career Assessment*, 18(3), 223-238.
- Kanten, S. (2012). Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği: Geçerlilik Ve Güvenirlik Çalışması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(16), 191-205.
- Koen, J., Klehe, U-C., & Van Vianen, A. E. M. (2012). Training Career Adaptability to Facilitate A Successful School-to-Work Transition. *Journal of Vocational Behavior*, 81, 395-408.
- Maslow, A. (1971). The Farther Reaches of Human Nature. New York: The Viking Press.
- Mütevellioğlu, N., Zambak, M. & Mert, M. (2010), İşsizlik, Üniversiteli Gençlik ve Gelecek: Bir Alan Araştırmasının Bulguları. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 11(1), 207-229.
- Praskova, A., Creed, P. A., & Hood, M. (2015). The Development and Initial Validation of A Career Calling Scale for emerging adults. *Journal of Career Assessment*, 23(1), 91-106. <http://doi.org/10.1177/1069072714523089>.
- Rottinghaus, P. J., Buelow, K., Matyja, A., & Schneider, M. (2012). The Career Futures Inventory-Revised: Assessing Multiple Dimensions of Career Adaptability. *Journal of Career Assessment*, 20, 123-139.
- Savickas, M. L. (2005). The Theory and Practice of Career Construction. In S. D. Brown & R. W. Lent (Eds.), *Career Development and Counselling: Putting Theory and Research to Work* (pp. 42-70). Hoboken: Wiley.
- Savickas, M. L., & Porfeli, J. E. (2012). Career Adapt-Abilities Scale: Construction, Reliability, and Measurement Equivalence Across 13 Countries. *Journal of Vocational Behavior*, 80, 661-673.
- Şahin, I. (2011). Prospective Teachers' Ideas about Teacher Recruitment and Their Professional Future. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 11(3), 1179-1184.
- Şahin, A. (2014). Üniversiteli Gençlerde İşsizlik Kaygısı. http://www.milliyet.com.tr/universiteligenclerde_issizlik_kaygisi_universite-888633/ adresinden erişilmiştir.
- Seymenler, S., Küçü, E., & Siyez, D. M. (2015). Beliren Yetişkinler İçin Kariyer Arzusu Ölçeğinin Türkçe 'Ye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışmaları. 13. *Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, 7- 9 Ekim (s. 910-914). Mersin, Türkiye.
- Tayfun, A. & Korkmaz, A. (2016). Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(17), 534-558.
- Tektaş, N. (2014). Üniversite Mezunlarının Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Dr. Mehmet Yıldız Özel Sayısı*, 243-253.
- Tiggemann, M. , & Winefield, A. H. (1984). The effects of Unemployment on the Mood, Self-Esteem, Locus of Control and Depressive Affect of School Leavers. *Journal of Occupational Psychology*, 57, 33-42.
- TUİK (2018). 2014-2018 Yılları arasında 15-24 Yaş Grubu Gençlerin Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranları. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr> adresinden erişilmiştir.
- TUİK (2018). 2014-2018 Yılları arasında Tüm Yaş Gruplarının İşsizlik Oranları. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr> adresinden erişilmiştir.

EXTENDED SUMMARY

Today, unemployment is an economic, social and psychological problem for many societies. In the globalized world, this unemployment problem continues with the economic crises. In the literature, unemployment is defined in various ways. Youth unemployment includes persons aged between 15-24 who have the will and power to work but cannot find suitable employment. However, when the 15-24 age range is evaluated in terms of the unemployment rate, it is an alarming age range for both social development and individual development. Because the 15-24 age range is the period when the unemployment rate is the highest.

One of the areas in which individuals perform themselves is the occupation of the individuals and the jobs they do. However, the low employment opportunities and high unemployment rates of the educated labour force cause university students to worry about not finding a job after graduation. These unemployment concerns prevent individuals from exercising their profession and affect their psychological health negatively. On the other hand, in the process of education, it is of utmost importance for the individuals to show important points about their profession, to make them discover their characteristics and to make them aware of the meaningful search for their profession both in terms of professional development and mental health development. In order to meet this need, protective factors of individuals in career development processes need to be demonstrated. With the introduction of these protective factors to individuals, career hopes, career satisfaction and career management skills of individuals are developing.

Similarly, it increases the likelihood of finding a suitable job for him/herself, his / her self and professional identity, and the ability to make self-efficacy and decision-making. As a result, researching to determine the protective factors affecting seniority students' unemployment concerns may contribute positively to the individual and social aspects. Unemployment concerns of teachers and teachers in Turkey are made on limited studies. There were no studies investigating the relationship between career adaptation skills of university senior students and career desire and unemployment anxiety. In conclusion, the aim of this study is to determine the relationship between unemployment anxiety and career adaptation skills and career aspirations of senior students.

This research is a correlational study aimed at examining the relationships between the students' adaptation skills and career aspirations with the unemployment students. The research has a descriptive nature and aims to reveal the relationship between variables situationally, i.e. without considering the time-dependent change. Hierarchical linear

regression analysis was used to analyze the data collected during the study. Before regression analysis, multiple linearities and normal distribution assumptions were evaluated.

The study group of the study is consisting of 212 university final year students who study in state universities in the fall semester of the 2016-2017 academic year. The appropriate sampling method was applied to these students. Of the study group, 117 (55.2%) were female, and 95 (44.8%) were male. The mean age of these students was 22.57 (SD = 1.33).

This study aimed to investigate the relationship between unemployment anxiety, career aspirations and career adaptation abilities of senior university students. According to the results of the research, it was found that unemployment anxiety decreased as the scores obtained from the careers control and care dimensions of senior university students increased. As the first one of the results of this study increases the points taken from the careers dimension of the university senior students' careers ability, unemployment anxiety decreases. These findings explain Savickas's Career Constructivist Theory. In Savickas' Career Constructivist Theory, interest is known as a protective factor that shows that individuals have planning competencies in their career development. In other words, the dimension of interest consists of the attitudes and beliefs of the individuals in their career development. Individuals are used as a protective factor in their career paths in career development processes, in career crises, in their uncertainties for the future and in their coping with the pessimistic outlook for the future. Thus, individuals can overcome their obstacles and difficulties in their career development and their career adaptability skills are increasing. As a result, career adaptability capabilities that involve planning are also considered as a factor that eliminates unemployment anxiety.

As the results of the study indicate that the scores obtained from the career adaptability abilities of the university students of the last year of higher education have increased, unemployment anxiety decreases. In the literature, there are no direct studies examining the relationship between career adaptation skills and unemployment anxiety. However, there are studies about unemployment anxiety and belief in the locus of control. According to the results of these studies; It has been found that individuals with an external locus of control are more affected by unemployment concerns and more affected by the negative consequences of unemployment. This finding indirectly coincides with the results of this study. These results can be explained by Savickas's Career Constructivist Theory. In Savickas' Career Constructivist Theory, the control dimension is expressed as a protective factor that expresses the ability of individuals to make decisions in their career development process. Individuals with high decision-making skills can easily identify what they want to do in their career

development, act disciplined and believe that they can prevent the emergence of problems. At this point, the situation of unemployed people emerges as an important risk factor for university students, while the corresponding control is a coping source and the corresponding control emerges as an important factor in reducing the possible anxiety that young people face. As a result, gaining control ability in career development processes can be interpreted as a factor preventing unemployment anxiety.